

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BS/248/22/89

SPEKTRUM PARTII POLITYCZNYCH W OPINII PUBLICZNEJ - LISTOPAD '89

Komunikat z badań

Grudzień 1989 r.

W wyniku zapoczątkowanego przy Okrągłym Stole procesu demokratyzacji w Polsce powstają i rozwijają działalność liczne organizacje i stowarzyszenia. W ostatnim sondażu¹ CBOS staraliśmy się ustalić, jakie partie polityczne funkcjonują w zbiorowej świadomości i jakim cieszą się one poparciem społecznym.

W odpowiedzi na pytanie: "Na jaką partię lub związek głosował(a)by Pan(i), gdyby w następną niedzielę odbyły się wybory do Sejmu i Senatu?" , respondenci wymienili 21 organizacji. Ich nazwy i procent głosów, jakie uzyskałyby w najbliższych wyborach, podano w zestawieniu 1. Jak z niego widać, gdyby wybory odbyły się w ostatnią niedzielę listopada¹89, bezapelacyjnie wygrałaby "Solidarność". Partie zaś, tworzące do czerwcowych wyborów konstytucyjną koalicję - PZPR, SD i ZSL², otrzymałyby zaledwie kilka procent głosów. Tak więc tylko te cztery ugrupowania mogą obecnie liczyć na społeczne poparcie, tylko one mają znaczące elektoraty. Wydaje się, że pozostałe nie zdołały jeszcze pozyskać zbyt wielu zwolenników.

Należy zauważyć, że wśród organizacji, na które respondenci zwrócili uwagę, znalazły się nie tylko partie polityczne sensu stricto. Są w ich liczbie także związki zawodowe, Obywatelski Klub Parlamentarny czy organizacje reprezentujące ruch ekologiczny.

Badani nie wymieniali PRON, którego struktury nie we wszystkich województwach zostały rozwiązane. Pominęli także Centrum Demokratyczne, Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe, Ruch "8 Lipca" i Ruch Ludzi Pracy, o których to organizacjach w ostatnich czasach głośno było przecież w środkach masowego przekazu.

---

¹ Pytanie pochodzi z badania CBOS "Aktualne wydarzenia (15)", przeprowadzonego 17-21 listopada¹89 na 1497-osobowej reprezentatywnej próbie ogólnopolskiej.

² Badanie przeprowadzono przed zmianą nazwy na PSL "0".

Załącznik 1

SOLIDARNOSC	50%
SD.....	3,5%
ZSL.....	2,9%
PZPR.....	2,7%
PSL.....	1,3%
OKP.....	1,2%
"S" RI.....	1,1%
OPZZ.....	0,8%
PPZ.....	0,8%
KPN.....	0,5%
PSL "S".....	0,2%
NZS.....	0,1%
Pom.Alt.....	0,1%
FPS.....	0,1%
Str. Narod.....	0,1%
Str. Pr.....	0,1%
UPR.....	0,1%
"Wole być".....	0,1%
W i P.....	0,1%
ZSL "Piast".....	0,1%

-
- 2,7% respondentów odpowiedziało, że głosowałoby na ludzi, nie na organizacje;
  - 5,3%, że nie głosowałoby na żadną z dziś istniejących partii;
  - 2,1% nie potrafiło wskazać konkretnego ugrupowania, ale wiedziało, jakie powinno ono być: sprawiedliwe, reprezentujące podstawowe potrzeby społeczne, broniące interesów ogółu;
  - 5,3% nie interesuje się polityką;
  - 8,1% nie głosowałoby w ogóle.

ELEKTORAT SOLIDARNOŚCI

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Deklarowana gotowość głosowania na Solidarność (N=838)	
	termin badania - XI '89	
<u>Wiek:</u>		
do 29	22,0	
30-39	30,3	
49-50	28,2	100%
50-59	14,7	
powyżej 60 lat	19,4	
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	37,6	
Miasto:		
- 5-100	30,5	100%
- 101 - powyżej 500 tys. mieszkańców	32,5	
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	40,3	
Zasadnicze zawodowe	25,1	
Średnie	27,6	100%
Wyższe	7,5	
<u>Przynależność organizacyjna^{a)}</u>		
PZPR	3,0	
SD	1,6	
ZSL	1,4	100%
Nigdzie nie należący	51,2	
Solidarność	19,7	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Wyższe kadry kierownicze	0,1	
Inteligencja nietechniczna	2,4	
Inteligencja techniczna	0,7	
Pracownicy umysłowi	23,7	
Robotnicy wykwalifikowani	21,0	100%
Robotnicy do prac prostych	8,2	
Rolnicy	15,2	
Prywatni właściciele	2,3	
Studenci	2,7	
Emeryci	16,0	
a) Pominięto członków innych organizacji. - Uwaga ta odnosi się również do pozostałych tabel.		

- Elektorat Solidarności składałby się przede wszystkim z ludzi młodych (do czterdziestego roku życia);
- Liczba potencjalnych wyborców z niskim wykształceniem (podstawowym i zasadniczym) stanowiłaby ponad dwie trzecie wszystkich głosów;
- Najwięcej głosów zdobyłaby Solidarność od wyborców nie należących do żadnej organizacji;
- Prawie jedną czwartą stanowiłyby głosy pracowników umysłowych;
- Wśród elektoratu Solidarności mało byłoby ludzi w wieku powyżej 60 lat - niespełna jedna piąta wszystkich głosów, oraz z wyższym wykształceniem - mniej niż jedna dziesiąta.

ELEKTORAT PZPR

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Deklarowana gotowość głosowania na PZPR (N=41)	
	termin badania - XI '89	
<u>Wiek:</u>		
do 29	9,8	
30-39	19,5	
40-59	41,5	100%
powyżej 60 lat	19,4	
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	22,0	
Miasto:		
- 5-100	43,9	100%
- 101 - powyżej 500 tys. mieszkańców	34,2	
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	36,6	
Zasadnicze zawodowe	14,6	
Średnie	26,8	100%
Wyższe	22,0	
<u>Przynależność organizacyjna</u>		
PZPR	58,5	
SD	0,0	
ZSL	0,0	100%
Solidarność	0,0	
Nigdzie nie należący	26,8	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Wyższe kadry kierownicze	2,4	
Inteligencja nietechniczna	7,3	
Inteligencja techniczna	2,4	
Pracownicy umysłowi	29,3	100%
Robotnicy wykwalifikowani	4,9	
Robotnicy do prac prostych	17,1	
Rolnicy	4,9	
Prywatni właściciele	4,9	
Studenci	0,0	
Emeryci	24,4	

- Prawie dwie trzecie głosów pochodziłoby od ludzi powyżej czterdziestego roku życia.
- Ponad trzy czwarte stanowiłyby głosy mieszkańców miast.
- Nieco mniej niż połowa to głosy ludzi z wykształceniem co najmniej średnim.
- Ponad połowę stanowiłyby głosy członków PZPR.
- Najwięcej głosów zdobyłaby partia od pracowników umysłowych oraz od emerytów
- Wśród elektoratu PZPR nielicznie reprezentowana byłaby młodzież (do 20 lat) mniej niż jedna dziesiąta wszystkich głosów; niewielu byłoby też mieszkańców wsi; na PZPR nie głosowałiby studenci.

ELEKTORAT SD

Tabela 3

w procentach

Cechy badanych	Deklarowana gotowość głosowania na SD (N=53)	
	termin badania - XI '89	
<u>Wiek:</u>		
do 29	17,0	
30-39	35,0	
40-59	32,1	100%
powyżej 60 lat	15,1	
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	35,8	
Miasto:		
- 5-100	24,5	100%
- 101 - powyżej 500 tys.mieszkańców	39,7	
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	30,2	
Zasadnicze zawodowe	18,9	
Średnie	34,0	100%
Wyższe	17,0	
<u>Przynależność organizacyjna</u>		
PZPR	7,5	
SD	9,4	
ZSL	0,0	100%
Solidarność	18,9	
Nigdzie nie należący	60,4	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Wyższe kadry kierownicze	1,9	
Inteligencja nietechniczna	1,9	
Inteligencja techniczna	0,0	
Pracownicy umysłowi	45,3	
Robotnicy wykwalifikowani	18,9	100%
Robotnicy do prac prostych	3,8	
Rolnicy	5,7	
Prywatni właściciele	3,8	
Studenci	0,0	
Emeryci	11,3	

- Wśród elektoratu SD najwięcej byłoby trzydziestolatków.
- Prawie dwie trzecie wyborców pochodziłyby z miast.
- Wyborcy z wykształceniem co najmniej średnim stanowiliby ponad połowę elektoratu.
- Największa część głosów pochodziłaby od wyborców nie należących do żadnych organizacji.
- Prawie połowę elektoratu stanowiliby pracownicy umysłowi.
- Mało byłoby osób w wieku do 29 i powyżej 60 lat, z wyższym wykształceniem; w ogólnie byłoby inteligencji technicznej i studentów.

ELEKTORAT ZSL

Tabela 4

w procentach

Cechy badanych	Deklarowana gotowość głosowania na ZSL (N=43)	
	termin badania - XI '89	
<u>Wiek:</u>		
do 29	14,0	
30-39	19,5	
40-59	43,0	100%
powyżej 60 lat	25,6	
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	69,8	
Miasto:		
- 5-100	14,0	100%
- 101 - powyżej 500 tys.mieszkańców	13,9	
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	51,2	
Zasadnicze zawodowe	16,3	100%
Średnie	18,6	
Wyższe	14,0	
<u>Przynależność organizacyjna</u>		
PZPR	9,3	
SD	0,0	
ZSL	20,9	100%
Solidarność	14,0	
Nigdzie nie należący	51,2	
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Wyższe kadry kierownicze	0,0	
Inteligencja nietechniczna	7,0	
Inteligencja techniczna	2,3	
Pracownicy umysłowi	14,0	
Robotnicy wykwalifikowani	20,9	100%
Robotnicy do prac prostych	7,0	
Rolnicy	25,6	
Prywatni właściciele	2,3	
Studenci	0,0	
Emeryci	16,3	

• Ponad dwie trzecie głosów oddanych na ZSL, to głosy ludzi powyżej czterdziestego roku życia.

• Zdecydowaną większość stanowiliby mieszkańcy wsi.

• Ponad połowa głosów pochodziłaby od ludzi z wykształceniem podstawowym.

• Najwięcej głosów ZSL zdobyłaby od wyborców nie należących do żadnej organizacji.

• Jedna czwarta wszystkich głosów to głosy rolników.

• Wśród wyborców mało byłoby ludzi młodych, mieszkańców miast i osób z wyższym wykształceniem; nie byłoby wyższej kadry kierowniczej, a także studentów.